

Mendelova
zemědělská
a lesnická
univerzita
v Brně

Institut
celoživotního
vzdělávání

Mgr. Petra Kadlecová

Reflexe primární protidrogové prevence v oblasti středního školství

Prevence rizik návykových látek

- Prevence (dle WHO): soubor intervencí s cílem zamezit a snížit výskyt a šíření škodlivosti účinku užívání alkoholu a nealkoholových drog.
- WHO rozlišuje tři typy prevence:
- primární (všeobecná a selektivní) - aktivity směřující k tomu, aby drogový problém vůbec nevznikl.
- sekundární – včasné vyhledání problému a jeho léčba
- terciální (harm reduction) – snižování negativních důsledků užívání drog

Primární prevence

- Specifická: programy cílené na určitou formu rizikového chování.
- Nespecifická: veškeré aktivity posilující zdravý životní styl, protektivní charakter před užíváním drog. Nemají přímou souvislost s užíváním návykových látek.

Prevence se v ČR účastní:

- Školské a sociální instituce;
- Jednotlivé školy;
- Připravení vrstevníci;
- Pracovní, výchovné a rodinné poradenství;
- Nestátní sektor;
- Zdravotní ústavy (hygienické stanice);
- Policie;
- Rodina;
- Sdělovací prostředky;
- Dětské, mládežnické, zájmové organizace;
- Praktičtí lékaři.

Metodický pokyn k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních

- vymezuje terminologii a začlenění prevence do školního vzdělávacího programu,
- popisuje jednotlivé instituce v systému prevence a úlohu pedagogického pracovníka,
- definuje Minimální preventivní program,
- doporučuje postupy škol a školských zařízení při výskytu vybraných rizikových forem chování dětí a mládeže.

Minimální preventivní program školy

- Konkrétní dokument školy;
- Zpracován na jeden školní rok;
- Vypracovává školní metodik prevence;
- Na tvorbě a realizaci se podílejí všichni pedagogičtí pracovníci školy;
- Je průběžně vyhodnocován
 - Písemné vyhodnocení účinnosti za školní rok je součástí výroční zprávy o činnosti školy;
- Podléhá kontrole České školní inspekce.

Kritéria účinnosti programů PP

- Odpovídají věku,
- Jsou malé, interaktivní
- Zahrnují podstatnou část žáků
- Zahrnují získání relevantních sociálních dovedností a dovedností potřebných pro život
- Berou v úvahu místní specifika
- Využívají pozitivní modely
- Zahrnují legální i ilegální návykové látky

Kritéria účinnosti programů PP

- Zahrnují i snižování dostupnosti návykových rizik
- Jsou soustavné a dlouhodobé
- Jsou prezentovány kvalifikovaně a důvěryhodně
- Jsou komplexní, využívají více strategií
- Počítají s komplikacemi a nabízejí cesty, jak je zvládat.

(Nešpor, Csémy, 2003)

Strategie primární protidrogové prevence a její účinnost

- Zastrášení
- Emoční apely
- Prostá informace
- Nabídka lepších aktivit, než jsou drogy
- Peer – programy (vrstevnické programy)
- Prevence založená na společnosti
- Snižování dostupnosti drog
- Léčba a zmírňování následků

(Kachlík, 2009)

ICV MZLU v Brně

- Bakalářské studijní programy
Specializace v pedagogice
 - Učitelství praktického vyučování a odborného výcviku
- Studium probíhá v prezenční i kombinované formě
- Předmět Protidrogová prevence je jedním z volitelných předmětů
- Předmět si vybralo 100 % studentů

Důvody volby předmětu Protidrogová prevence

- Získat informace v této problematice (90%)
- Vlastní angažovanost v primární prevenci (aktuální, v minulosti) (25 %)
- Alarmující situace ve škole – rizika pro vlastní práci (25 %)
- Rodičovská role (50 %)
- Výskyt drogové závislosti v okolí (pracoviště, rodina, partner, přátelé) (45%)

Reflexe Minimálního programu konkrétní školy

- Vybrat libovolný MPP (SŠ i ZŠ)
- Vyjádření dlouhodobých/krátkodobých cílů
- Zhodnotit MPP z hlediska převládajících strategií (efektivní/neefektivní)
- Evaluace MPP – formy
- Spolupráce s rodiči
- Vlastní vyjádření (pozitiva/výtky)

Školy (celkem 38)

- Základní školy 22 (58 %), Střední školy 16 (42 %)
- Školy, kde studenti působí jako pedagogové 16 (42 %)
- Lokalizace škol – Kraj: Jihomoravský, Zlínský, Olomoucký, Vysočina, Jihočeský
- Velikost školy – všechny typy
- Též zástupci speciálního školství (2 ZŠ, 1 SŠ)

Dlouhodobé cíle

- Dlouhodobé:
 - Zdraví životní styl (volný čas, péče o zdraví, hygiena,...)
 - Rozvoj osobnosti (komunikační dovednosti, řešení konfliktů, zdravé sebevědomí)
 - Povědomí žáků o SPJ
 - Právní povědomí
- Absence dlouhodobých cílů v MPP (30 %)

Krátkodobé cíle

- Krátkodobé:
 - Třídní hodiny – stmelování kolektivů
 - Komplexnost a spolupráce (rodina, škola, region)
 - Spolupráce mezi vyučujícími
 - Zvyšování informovanosti učitelů o problematice
- Absence krátkodobých cílů v MPP (56 %):

Strategie

- Zastrášení 10 %:
 - Policie, postihy ve školním řádu, nástěnky
- Emoční apel 17 %:
 - Nástěnky, výtvarné soutěže
- Prostá informovanost 100 %:
 - Výuka, přednášky s odborníky, nástěnky, informační materiály, knihovna

Strategie

- Nabídka lepších aktivit než jsou droby 100 %:
 - Posilování zdravého životního stylu, soutěže v rámci výuky, volnočasové aktivity, adaptační programy, prázdninové aktivity
- Peer – programy 37 %
- Komunitní prevence 56 %:
 - Školní parlament, spolupráce v regionu, působení školy v komisi pro prevenci kriminality
- Snižování dostupnosti drog (nejsou v kompetenci škol)
- Léčba (není v kompetenci školy)

Formy evaluace MPP

- Je v MPP uvedena 56 %
 - Dotazníky žákům, projekty pro stmelení kolektivů, práce školního parlamentu
 - Dotazníky učitelům ,Kulatý stůl – učitelé
 - Rada školy – spolupráce s veřejností
- Není v MPP uvedena 44 %

Spolupráce s rodiči

- Je v MPP uvedena: 76 %
 - Třídní schůzky
 - Webové stránky
 - Dny otevřených dveří
 - Kontakty na odborníky
 - Přednášky pro rodiče
- Není v MPP uvedena: 24 %

Vlastní vyjádření - klady

- Specializované programy zaměřené na rizikové skupiny
- Širší spolupráce s zákonnými zástupci
- Propracovaná strategie řešení SPJ
- Adaptační kurzy
- Spolupráce v regionu
- Kontakty na odborníky

Vlastní vyjádření - zápory

- Charakteristika školy
- Popis situace ve městě
- Východiska situace ve škole
- Kontakty na jiná pracoviště
- Spolupráce se zákonnými zástupci
- Evaluace programu – způsoby

Závěr

- Pedagogové středních škol vnímají jako velmi důležité věnovat se protidrogové prevenci ve škole
- Lepší orientace v problematice posiluje sebevědomí pedagogů při řešení problémů SPJ
- Kvalita MPP nesouvisí s jeho rozsáhlostí
- Nejméně je v MPP podporována aktivní participace rodičů – zejména u SŠ

Literatura:

- Kachlík, P. Minimální preventivní program jako účinný nástroj v boji se závislostmi na základních a středních školách v ČR. In Firma a konkurenční prostředí 2009. 5. část, 2009 s. 182 – 190. ISBN 978 – 80 – 7392 – 088 – 3
- Nešpor, K., Scémy, L. Alkohol, drogy a vaše děti. Jak problémům předcházet, jak je včas rozpoznat, jak je zvládat. Praha: Sportpropag, 2003.

Děkuji za pozornost